

Valtioneuvoston asetus

eräistä leikkauksista ja lääketieteellisistä toimenpiteistä

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti säädetään terveydenhuoltolain (1326/2010) 45 §:n 10 momentin nojalla, sellaisena kuin se on laissa 1081/2024:

1 §

Soveltamisala

Tässä asetuksessa annetaan tarkempia säännöksiä edellytyksistä suorittaa terveydenhuoltolain (1326/2010) 45 §:ssä tarkoitettuja päiväkirurgisia ja lyhytjälkihoitoisia leikkauksia, jotka edellyttävät leikkaussaliolosuhteita ja anestesiaa, jäljempänä *leikkaus*, hyvinvointialueiden Kemissä, Oulaisissa, Salossa, Savonlinnassa ja Valkeakoskella sijaitsevilla sairaaloilla sekä HUS-yhtymän sairaaloilla, joissa ei ylläpidetä monierikoisalaista ympärivuorokautista päivystystä. Leikkauksia koskevat säännökset koskevat myös terveydenhuoltolain muuttamisesta annetun lain (1081/2024) voimaantulosäännöksessä tarkoitettuja päiväkirurgiana toteutettavia polven ja lonkan primaareja tekonivelleikkauksia.

Lisäksi tässä asetuksessa annetaan tarkempia säännöksiä edellytyksistä suorittaa terveydenhuoltolain 45 §:ssä tarkoitettuja sellaisia anestesiologista osaamista edellyttäviä nukutusta tai puudutusta vaativia kevyitä toimenpiteitä, jotka voidaan potilasturvallisesti toteuttaa muussakin toimitilassa kuin leikkaussalissa, ja jotka edellyttävät vain lyhytaikaista potilaan jälkiseurantaa, jäljempänä *toimenpide*. Tämä sääntely koskee hyvinvointialueita, Helsingin kaupunkia ja HUS-yhtymää.

Leikkauksia ja toimenpiteitä koskevia säännöksiä sovelletaan myös hyvinvointialueen, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän yksityisiltä palveluntuottajilta tekemiin hankintoihin.

2 §

Leikkausten ja toimenpiteiden järjestämistä ja tuottamista koskevat yleiset edellytykset

Edellä 1 §:ssä tarkoitettu leikkaustoiminta ei saa olla luonteeltaan sellaista, että potilasturvallisuuden varmistaminen edellyttäisi kyseisen leikkaustoiminnan suorittamisen takia, että sairaalassa, jossa leikkaus suoritetaan tai sen lähialueella olevassa muussa sairaalassa ylläpidetään ympärivuorokautisia tutkimus- ja hoitomahdollisuuksia, leikkauksen tai toimenpiteen suorittaneen erikoisalan tai anestesiologian ympärivuorokautista päivystystä taikka ympärivuorokautista leikkaussalivalmiutta.

Hyvinvointialueen, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän on kuvattava ja ohjeistettava käytännöt potilaan siirtämiseksi yliopistolliseen sairaalaan tai keskussairaalaan, jos leikkauksessa tai toimenpiteessä tai niiden jälkeen ilmenee komplikaatioita tai muita tilanteita, jotka edellyttävät jatkotutkimuksia tai -hoitoa ja joita ei voi potilasturvallisesti hoitaa leikkauksen tai toimenpiteen suorittaneessa toimintayksikössä. Näistä seikoista on sovittava myös yksityisen palveluntuottajan kanssa tehtävässä hankintasopimuksessa.

Hyvinvointialueen, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän on huolehdittava siitä, että sairaala tai muu terveydenhuoltoa toteuttava toimintayksikkö antaa kotiutusvaiheessa potilaalle ja tarvittaessa hänen saattajalleen riittävät ohjeet siitä, mihin ja missä tilanteessa potilaan tulee hakeutua jatkohoitoon, jos leikkauksen tai toimenpiteen jälkeen ilmenee komplikaatioita.

Potilaan riittävästä ohjeistamisesta on sovittava myös yksityisen palveluntuottajan kanssa tehtävässä hankintasopimuksessa.

Jos sairaalassa tai muussa terveydenhuoltoa toteuttavassa toimintayksikössä suoritetaan lapselle tai kehitysvammaiselle henkilölle leikkaus tai toimenpide, hyvinvointialueen, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän on varmistettava, että toimintayksikössä on erityisosaaminen lasten tai kehitysvammaisten henkilöiden anestesiaan ja leikkaustoimintaan.

3 §

Leikkauksia ja toimenpiteitä koskevat edellytykset

Leikkauksen tai toimenpiteen sekä sen edellyttämän yleisanestesian tai puudutuksen on oltava luonteeltaan sellainen, ettei siihen lääketieteellisen tai hammaslääketieteellisen tiedon perusteella tavanomaisesti sisälly merkittäviä komplikaatioita tai riskiä merkittävään verenvuotoon, hengitysteiden ahtautumiseen tai muuhun vastaavaan seikkaan.

Leikkauksen tai toimenpiteen sekä sen edellyttämän yleisanestesian tai puudutuksen on oltava luonteeltaan lääketieteellisen tai hammaslääketieteellisen tiedon perusteella sellainen, että potilas voi potilasturvallisesti kotiutua saman päivän aikana tai viimeistään leikkausta tai toimenpidettä seuraavana aamuna.

Tässä asetuksessa tarkoitettuna leikkauksena ei pidetä erikoissairaanhoidon työnjaosta ja eräiden tehtävien keskittämisestä annetun valtioneuvoston asetuksen (582/2017) 5 ja 6 §:ssä tarkoitettuja leikkauksia taikka 7 §:ssä tarkoitettuja leikkauksia pykälän 2 momentissa säädetyn poikkeuksin riippumatta siitä, voitaisiinko tällainen leikkaus suorittaa päiväkirurgisena tai lyhytjälkihoitoisena leikkauksena.

4 §

Potilasvalintaa koskevat edellytykset

Ennen potilaan ohjaamista leikkaukseen tai toimenpiteeseen hyvinvointialueen, Helsingin kaupungin tai HUS-yhtymän lääkärin tai hammaslääkärin on tehtävä kunkin potilaan kohdalla arvio siitä, soveltuuko leikkaus tai toimenpide sekä sen edellyttämä yleisanestesia tai puudutus tehtäväksi hänelle 1 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Arviointia on tehtävä osana hoidon tarpeen arviointia ja potilaan hoitosuunnitelman laadintaa.

Arvioinnissa on huomioitava potilaan terveydentila, ikä, potilaan kognitiivinen kyky, käytössä oleva lääkitys ja mahdollinen päihteiden käyttö sekä muut potilaskohtaiset anestesiaan, leikkaukseen tai toimenpiteeseen liittyvät riskitekijät. Lisäksi on arvioitava potilaan ja mahdollisen saattajan kyky sitoutua leikkaukseen ja toimenpiteeseen valmistautumiseen ja jatkohoitoon.

Lisäksi on arvioitava se, että kyseisen potilaan kohdalla kotiutuminen on lähtökohtaisesti mahdollista 3 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla.

Sen sairaalan tai terveydenhuoltoa toteuttavan toimintayksikön, johon potilas saapuu leikkaukseen tai toimenpiteeseen, lääkärin tai hammaslääkärin on myös potilaskohtaisesti varmistettava potilaan soveltuvuus tällaiseen leikkaukseen tai toimenpiteeseen sekä sen edellyttämään yleisanestesiaan tai puudutukseen ennen sen suorittamista.

5 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 2025.

Helsingissä 22.9.2025

Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso

Hallitusneuvos Merituuli Mähkä